

ID: 108347

Postoupení pohledávky

Plní-li dlužník, jemuž nebylo včas oznámeno postoupení pohledávky, třetí osobě a nikoli postupiteli, není naplněn jeden z předpokladů speciální objektivní odpovědnosti podle § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák., taková situace tudíž nevylučuje vznik nároku postupníka z bezdůvodného obohacení vůči třetí osobě, která plnění od dlužníka přijala.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 23 Cdo 4886/2016-142, ze dne 19.6.2018)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně DUKLA a.s. se sídlem v P., zastoupené JUDr. M.C., advokátkou se sídlem v Ú.n.L., proti žalované Heineken Česká republika, a.s., se sídlem v K., zastoupené Mgr. P.B., advokátkou se sídlem v P., o zaplacení částky 2 117 909 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 56 Cm 212/2012, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. června 2016, č. j. 1 Cmo 6/2016-118, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Odvolací soud v záhlaví uvedeným rozsudkem potvrdil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 16. října 2015, č. j. 56 Cm 212/2012-97, jímž soud prvního stupně zcela vyhověl žalobě a uložil žalované, aby žalobkyni zaplatila 2 117 909 Kč s příslušenstvím a nahradila jí náklady řízení.

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, podle nichž právní předchůdce žalované přihlásil do konkurzního řízení vedeného na majetek dlužníka ŠIRO TRADE GROUP s.r.o. pohledávky v celkové výši 29 718 646 Kč, tyto pohledávky poté smlouvou z 12. března 2008 postoupil společnosti PARTNER HOTEL, s.r.o., a ta je smlouvou z 16. prosince 2008 postoupila žalobkyni. Všichni postupníci zaplatili svým postupitelům sjednanou úplatu za postoupení. Návrh na procesní nástupnictví však v konkurzním řízení nebyl podán, podle rozvrhového usnesení byla proto částka 2 117 909 Kč připadající na úhradu balíku pohledávek (dne 22. listopadu 2009) vyplacena žalované, nikoli žalobkyni. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že se žalovaná na úkor žalobkyně bezdůvodně obohatila. Uvedl rovněž, že zvláštní odpovědnost postupitele za existenci a dobytost postoupené pohledávky podle § 527 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též „občanský zákoník“, nebo „obč. zák.“) nevylučuje vznik nároku třetí osoby z titulu bezdůvodného obohacení.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), uplatňujíc důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř. Žalovaná je přesvědčena, že odvolací soud rozhodl nesprávně, když žalobkyni přiznal požadované bezdůvodné obohacení a odmítl její argumentaci speciálním ustanovením § 527 odst. 1 obč. zák., podle něhož je žalovaná odpovědna postupníkovi (nikoli žalobkyni) za to, že neoznámila postoupení pohledávky „konkurznímu správci jako dlužníkovi“. Postupníkem byla společnost PARTNER HOTEL, s.r.o., která poté tytéž pohledávky postoupila žalobkyni a ona jí tudíž odpovídá jako další postupitel podle téhož ustanovení. Žalovaná má za to, že její objektivní odpovědnost vůči společnosti PARTNER HOTEL, s.r.o., vylučuje z téhož skutkového základu „možnost bezdůvodného obohacení vůči žalobci“. Předkládá proto odvolacímu soudu otázky, zda speciální objektivní odpovědnost postupitele podle § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák. vylučuje vznik nároku z bezdůvodného obohacení vůči třetí osobě za

plnění přijaté od dlužníka, zda vydání bezdůvodného obohacení třetí osobě ve výši přijatého plnění od dlužníka zbavuje postupitele objektivní odpovědnosti dle § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák. vůči postupníkovi v rozsahu plnění vydaného třetí osobě a zda je u jedné osoby možný souběh povinnosti k náhradě škody a povinnosti vydat bezdůvodné obohacení z jednoho skutkového základu vůči dvěma rozdílným oprávněným v postavení samostatných věřitelů.

Žalobkyně navrhla dovolání odmítnout, protože dovolatelkou předložené otázky již dovolací soud řešil. Podle jejího názoru je v případě, je-li pohledávka několikrát postoupena, povinen postupitel, jemuž byl dluh zaplacen, vydat plnění té osobě, které svědčí řada oznámení pohledávek, nebo té, která prokáže vlastnictví postoupených pohledávek. Tím se zproští své povinnosti vůči všem předchozím a následným vlastníkům pohledávek. Žalovaná odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2007, sp. zn. 29 Odo 1366/2005, a ze dne 9. prosince 2004, sp. zn. 32 Odo 453/2004, v nichž Nejvyšší soud řešil podstatu objektivní odpovědnosti postupitele za pravost a dobytost postupované pohledávky podle § 527 odst. 1 obč. zák., a dodává, že pohledávka byla „pravá“ jak v době prvního, tak druhého postoupení, v té době na ni nebylo ani částečně plněno, postupitelé tudíž nepostupovali pohledávky v rozporu s podmínkami vyplývajícími z uvedeného ustanovení. Žalovaná získala sjednanou odměnu za postoupení a ponechala si též peníze určené na částečnou úhradu pohledávky, získala proto podle žalobkyně majetkový prospěch z důvodu, který prodejem pohledávky odpadl. V době, kdy dlužník zaslal peníze určené na úhradu dluhu, již žalovaná nebyla vlastníkem pohledávek a nesvědčil jí žádný právní důvod pro to, aby si tyto peníze ponechala. Nevydala-li peníze postupníkovi č. 1, nemůže je odpírat ani postupníkovi č. 2, tedy žalobkyni. Zůstal by jí majetkový prospěch, který nyní náleží žalobkyni.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle ustanovení § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je přípustné zásadně pro řešení právních otázek, proto jediným způsobitelným dovolacím důvodem je nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání podle citovaného ustanovení § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto ustanovení, ale teprve tehdy, jestliže k takovému závěru dospěje dovolací soud, který jediný je oprávněn tuto přípustnost zkoumat (srov. § 239 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné pro řešení otázky, kterou odvolací soud dosud neřešil a na níž též je rozhodnutí odvolacího soudu založeno, totiž zda speciální objektivní odpovědnost postupitele vůči postupníkovi podle § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák. vylučuje vznik nároku postupníka z bezdůvodného obohacení vůči třetí osobě, která přijala plnění od dlužníka.

Podle § 524 odst. 1 obč. zák. věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit

písemnou smlouvou jinému. Postoupení pohledávky je postupitel povinen podle § 526 odst. 1 obč. zák. bez zbytečného odkladu oznámit dlužníkovi. Dokud postoupení pohledávky není oznámeno dlužníkovi nebo dokud postupník postoupení pohledávky dlužníkovi neprokáže, zproští se dlužník závazku plněním postupiteli.

Podle § 527 odst. 1 obč. zák. bylo-li sjednáno postoupení pohledávky za úplatu, odpovídá postupitel postupníkovi, jestliže a) postupník se nestal místo postupitele věřitelem pohledávky s dohodnutým obsahem, b) dlužník splnil postupiteli závazek dříve, než byl povinen jej splnit postupníkovi, c) postoupená pohledávka nebo její část zanikla započtením nároku, který měl dlužník vůči postupiteli.

Podle § 451 obč. zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat (odstavec 1). Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů (odstavec 2).

Podle § 456 obč. zák. předmět bezdůvodného obohacení se musí vydat tomu, na jehož úkor byl získán.

Uplatněný nárok byl založen na tvrzení, které odvolací soud akceptoval jako správné, že si žalovaná ponechala plnění, které jí nenáleželo. Šlo o část pohledávky (dále jen „pohledávka“), kterou žalovaná přihlásila do konkurzního řízení a poté postoupila společnosti PARTNER HOTEL, s.r.o., která ji následně postoupila žalobkyni. Ze skutkových zjištění plyne, že za pohledávku, která jí byla postoupena, žalobkyně zaplatila postupiteli (společnosti PARTNER HOTEL, s.r.o.) sjednanou cenu, pohledávka však nebyla dlužníkem (resp. místo dlužníka konkurzním správcem, dále jen „dlužník“) vyplacena jí, ale žalované. Stalo se tak proto, že postoupení dlužníkovi nikdo neoznámil.

Judikatura Nejvyššího soudu vychází z toho, že odpovědnost postupitele podle § 527 odst. 1 obč. zák. je zvláštním druhem odpovědnosti za kvalitu a pravost postupované pohledávky (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2007, sp. zn. 29 Odo 1366/2005, uveřejněný pod číslem 95/2008 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Odpovědnost podle § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák. je zákonným důsledkem možnosti dlužníka zprostit se závazku plněním postupiteli za podmínek daných § 526 odst. 1 věty druhé obč. zák. Postupitel je totiž povinen plnění od dlužníka přijmout, dokud mu postoupení pohledávky neoznámil (nebo postupník dlužníkovi postoupení neprokázal). Přijal-li takové plnění, odpovídá za to, že se téhož plnění dostane také postupníkovi. Tato odpovědnost je chápána jako objektivní (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 2014, sp. zn. 32 Cdo 2684/2012), předpokladem jejího vzniku je splnění konkrétních podmínek, které stanoví zákon.

Platí, že v době, kdy postupitel plnění od dlužníka v souladu s § 526 odst. 1 věty druhé obč. zák. přijímá, již není věřitelem postoupené pohledávky. Ke změně osoby věřitele dochází totiž již uzavřením postupní smlouvy bez ohledu na to, zda postupitel postoupení pohledávky dlužníkovi oznámil, popř. postupník postoupení pohledávky dlužníkovi prokázal (srov. např. důvody rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2007, sp. zn. 29 Odo 360/2005, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 6, ročník 2007, pod číslem 83, dále též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2005, sp. zn. 29 Odo 114/2003). Postupitel je v daném okamžiku již jen platebním místem, které zákon dlužníkovi určuje. Postupitel tedy je sice povinen plnění od dlužníka přijmout, není však oprávněn (chybí mu již právní titul) si přijaté plnění ponechat. Ponechá-li si je, činí tak bez právního důvodu. Ve vztahu mezi postupitelem a postupníkem řeší tuto situaci ustanovení § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák.

Žalovaná je přesvědčena, že žalobkyně by měla svůj nárok uplatnit vůči svému smluvnímu

partnerovi, totiž vůči společnosti PARTNER HOTEL, s.r.o., která žalobkyni, jak plyne ze skutkových zjištění shora již uvedených, spornou pohledávku postoupila. Společnost PARTNER HOTEL, s.r.o., byla sice ve vztahu k žalobkyni postupitelem, nebyla však tím, kdo od dlužníka přijal poskytnuté plnění; ve vztahu žalobkyně a společnosti PARTNER HOTEL, s.r.o., jako smluvních stran tedy chybí jeden z předpokladů zvláštní zákonné objektivní odpovědnosti podle již citovaného § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák., totiž splnění dluhu postupiteli. Vůči společnosti PARTNER HOTEL, s.r.o., proto žalobkyně z titulu § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák. svůj nárok uplatnit nemůže. Plnění od dlužníka přijala žalovaná, která si je (dosud) ponechala.

Plyne-li tedy ze skutkových zjištění, že si žalovaná ponechala plnění, které jí nenáleželo, ale patřilo žalobkyni, pak je správný závěr odvolacího soudu, že se žalovaná na úkor žalobkyně bezdůvodně obohatila a že majetkový prospěch, který získala, je povinna vydat žalobkyni, protože ho získala na její úkor. Na dovolatelkou položenou otázku lze tedy odpovědět, že plní-li dlužník, jemuž nebylo včas oznámeno postoupení pohledávky, třetí osobě a nikoli postupiteli, není naplněn jeden z předpokladů speciální objektivní odpovědnosti podle § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák., taková situace tudíž nevylučuje vznik nároku postupníka z bezdůvodného obohacení vůči třetí osobě, která plnění od dlužníka přijala.

Z hlediska uplatněného dovolacího důvodu je rozhodnutí odvolacího soudu správné, Nejvyšší soud proto dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Pro řešení dalších dovolatek položených otázek, totiž zda vydání bezdůvodného obohacení třetí osobě ve výši přijatého plnění od dlužníka zbavuje postupitele objektivní odpovědnosti podle § 527 odst. 1 písm. b) obč. zák. vůči postupníkovi v rozsahu plnění vydaného třetí osobě a zda je u jedné osoby možný souběh povinnosti k náhradě škody a povinnosti vydat bezdůvodné obohacení z jednoho skutkového základu vůči dvěma rozdílným oprávněným v postavení samostatných věřitelů, dovolání není přípustné, protože na jejich řešení odvolací soud své rozhodnutí nezaložil.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)